

Dossier de premsa

CaixaForum Girona

Del 6 de maig al 15 d'agost de 2011

L'exposició inaugural de CaixaForum Girona il·lustra l'ascens de la classe burgesa a les darreries del segle XIX a través d'obres mestres de pintors catalans

La febre d'or

Escenes de la nova burgesia

«De la replena caixa del banquer es desprenia, sens dubte, una polsina d'or que es ficava dins el pis, dins dels esperits i ho daurava tot: pensaments, records, disigs.» En la seva obra *La febre d'or*, Narcís Oller (Valls, 1846 - Barcelona, 1930) va radiografiar l'ascens econòmic i social de la nova burgesia industrial i financera catalana. Amb aquesta novel·la com a eix vertebrador, l'Obra Social "la Caixa" presenta l'exposició inaugural de CaixaForum Girona, que vol il·lustrar els canvis culturals que s'experimentaren des del darrer terç del segle XIX fins a principis del XX, i que palesa l'opulència exquisida que tant va agradar a la nova elit. Les obres seleccionades per a aquesta mostra inèdita comprenen una vintena d'artistes situats entre el realisme i el Modernisme —Masriera, Casas, Miralles, Ribera, Mestres i Cusachs, entre molts d'altres— i procedeixen tant de col·leccions privades com d'alguns dels grans museus públics de tot l'Estat. *La febre d'or. Escenes de la nova burgesia* inclou més de setanta peces i està dividida en dos grans àmbits que segueixen el fil argumental de la novel·la d'Oller. A «La pujada», el visitant podrà recórrer els costums de la nova classe social, que es feia pintar pels artistes més destacats de l'època, com a mitjà per refermar el seu èxit social. Les obres incloses en el segon àmbit, «L'estimbada», il·lustren —seguint les tesis moralistes que Oller planteja a la novel·la— les contradiccions en què cauen els membres d'aquesta nova burgesia arran d'aquest fort enriquiment.

L'exposició *La febre d'or. Escenes de la nova burgesia*, comissariada per Miquel-Àngel Codes Luna, es podrà veure a CaixaForum Girona (c/ dels Ciutadans, 19) del 6 de maig al 15 d'agost de 2011. Posteriorment viatjarà a CaixaForum Tarragona, on es podrà visitar a partir del mes de setembre.

Girona, 4 de maig de 2011. L'alcalde de Girona, Anna Pagans; el director general de la Fundació "la Caixa", Jaume Lanaspá; el director executiu territorial de "la Caixa" a Catalunya, Manel Romera; i el delegat general de "la Caixa" a Girona, Jordi Nicolau, inauguraran demà al vespre l'exposició *La febre d'or. Escenes de la nova burgesia* a CaixaForum Girona, el nou Centre Cultural de l'Obra Social "la Caixa" a la ciutat, acompanyats del comissari de la mostra, Miquel-Àngel Codes Luna.

Amb l'objectiu de promoure el coneixement i entenent la cultura com a una eina poderosa per fomentar la cohesió social, l'Obra Social "la Caixa" programa un ampli ventall de propostes, entre les quals hi ha les exposicions que acullen els centres CaixaForum, amb obres que van des dels mestres de la pintura fins a les últimes tendències de l'art contemporani, aquestes majoritàriament de la col·lecció pròpia de l'entitat.

L'entitat presta una atenció especial a l'art dels segles XIX i XX —època determinant per entendre la nostra cultura actual— i també a les expressions artístiques pròpies del nostre país. Amb aquesta voluntat, l'Obra Social "la Caixa" presenta l'exposició *La febre d'or. Escenes de la nova burgesia*, que permetrà als visitants conèixer la consolidació i el canvi d'imatge de la classe burgesa a l'últim terç del segle XIX a través de la pintura catalana de l'època

Manuel Cusí. *Llotja del Liceu*, 1914.
Col·lecció particular. © Foto Jordi Nieva

Amb el nom de *la febre d'or* es coneix un període de la història de Catalunya marcat pels immensos guanys econòmics que va desencadenar l'arribada de la plaga de la fil·loxera a França i l'augment de les exportacions dels vins catalans, fet que va tenir com a conseqüència perdurable l'aparició d'una nova classe social, la burgesia industrial, que entre 1871 i 1885 va viure uns anys daurats.

La febre d'or és també el títol d'una novel·la de Narcís Oller, publicada en tres lliuraments entre 1890 i 1892, que destaca pel seu caràcter documental, per la vocació realista i perquè es tracta d'un dels primers textos literaris que descriuen una bombolla especulativa i les seves conseqüències en la vida d'una ciutat. Oller va ser el gran cronista de la vida catalana d'aquells anys. La seva literatura permet revivre els dies més brillants de la classe dirigent i, al mateix temps, té un caràcter crític contra els excessos dels diners guanyats sense esforç.

L'art català d'aquesta època, ja sigui l'anomenat *realista*, *modernista* o *noucentista*, va estar unit per un fil general: la burgesia. A partir d'obres d'autors com Ribera, Masriera, Miralles, Casas, Mestres i Cusachs, i seguint el

fil argumental de la novel·la d'Oller, la mostra posa de manifest el gust d'aquesta classe social per l'art, així com els nous costums que aquesta incipient oferta cultural va generar. Les obres exposades esdevenen un compendi del seu gust, de l'art que més els agradava, i un excel·lent document històric per conèixer les escenes que protagonitzaren, els seus espais i els seus costums.

Francesc Miralles. *La família Solà a Puigcerdà*, 1893.
Col·lecció particular. © Foto Jordi Nieva

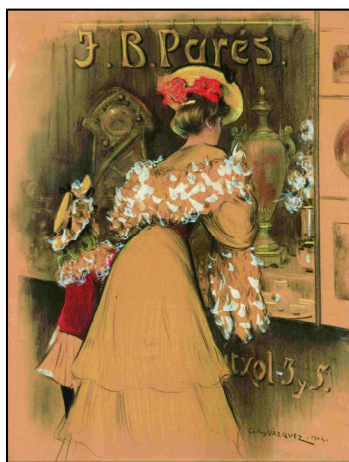
Amb el pretext de la novel·la, doncs, l'exposició mostra com un sector de la població (la burgesia) es va enriquir i com, per primer cop, va tenir temps i diners per destinar-los a «fer cultura» i «moure's en societat». Aquest context va crear una demanda de pintura que, lligada a un cànon d'exquisidesa evident, es va executar d'una manera indiscutiblement virtuosa i va esdevenir un clar reflex de la realitat històrica.

La mostra, com la novel·la, es divideix en dos grans àmbits: «La pujada», que il·lustra els nous costums socials de la classe enriquida, i «L'estimbada», que reflexiona sobre les contradiccions i els perills inherents a aquest moment històric. L'exposició inclou més d'una setantena de peces, entre les quals també hi ha objectes d'època i documents que permeten reconstruir el context històric i la gestació de la novel·la d'Oller: el rellotge de la casa Garnier de les andanes, accions de la Compañía General de Tabacos de Filipinas o del Banc de Barcelona, un esborrany de l'argument original de la novel·la, un cartell de l'Exposició Universal de Barcelona del 1888 o un anunci de xampany francès.

Per demostrar el seu èxit social, els burgesos es feien pintar pels artistes més destacats de l'època. L'exposició reuneix per primera vegada una col·lecció de pintura de l'època de la febre d'or, amb obres procedents de col·leccions privades i de grans museus públics, com el Museu Nacional d'Art de Catalunya, el Museu del Prado, el Museu de Belles Arts d'Àlaba, el Museu de Montserrat o el Museu de Belles Arts de Santander, entre d'altres. Hi són representats els mestres del realisme Antoni Caba i Venanci Vallmitjana; pintors de gènere com els germans Francesc i Josep Masriera, Manuel Cusí i Francesc Miralles, i artistes com Ramon Casas i Eusebi Arnau, que van obrir la porta a una nova sensibilitat.

El context històric

La primera etapa de la restauració borbònica és coneguda a Catalunya com el període de la febre d'or (1876-1886). L'estabilitat política i la idea internacional de progrés es materialitzaren en una expansió econòmica que situà la burgesia en l'epicentre de la societat. A la creixent producció industrial i vinícola, s'hi sumaven les possibilitats de mercat que oferien la nova xarxa ferroviària i la

Carlos Vázquez. *Cartell original per a la Sala Parés, 1904.*
Col·lecció Sala Parés. © Foto Jordi Nieva

venda de solars edificables. La celebració de l'Exposició Universal de Barcelona l'any 1888 modernitzà la ciutat i hi estimulà un ambient cosmopolita.

L'acumulació de diners i la necessitat de guanyar-se un espai en l'antiga societat estamental propiciaren en la burgesia el consumisme d'objectes de luxe, amb un desig latent d'ostentació, i la creació de nous conceptes d'oci més d'acord amb la seva realitat. A banda dels sectors de la indumentària i la decoració d'interiors, on es crearen les primeres firmes amb voluntat de marca seguint el model de París, un altre dels sectors econòmics que se'n beneficià fou l'art.

L'exigència de consum cultural, emulant potser l'aristocràcia, impulsà el mercat artístic amb l'obertura de galeries privades i la celebració d'exposicions de belles arts a les principals ciutats catalanes. En la novel·la de Narcís Oller s'esmenten alguns pintors contemporanis, com Modest Urgell, els Masriera i Miralles, quan la família Foix necessita decorar la seva nova llar. El tema, el format petit i el preciosisme de les obres exposades són sinònims del gust de la burgesia catalana del moment i de l'estil dels interiors de les seves cases.

La novel·la

Narcís Oller (1846-1930) fou el renovador de la narrativa en llengua catalana. Al costat del poeta Jacint Verdaguer i del dramaturg Àngel Guimerà, representa el moviment cultural de la Renaixença, caracteritzat per la recuperació del català com a llengua culta.

Oller va establir contactes amb els màxims representants de la literatura francesa i castellana del moment. A París s'entrevistà, entre d'altres, amb Émile Zola, escriptor que assenyala l'evolució del realisme al naturalisme. La seva

prosa significa el pas del romanticisme al realisme a Catalunya; els arguments medievals donen pas a retrats fidedignes de la vida quotidiana.

La creença de l'autor en els efectes positius que el progrés material tenia en la societat explica que aquest fos un argument recurrent en la seva obra. A *La febre d'or*, el protagonista s'enriqueix desafortadament gràcies als mecanismes financers del capitalisme. S'esmenten personatges d'altres estaments socials, com aristòcrates, militars, eclesiàstics, artesans i obrers, però la narració se centra en els hàbits professionals, socials i íntims de l'alta burgesia. Cadascun dels personatges respon a un determinat estereotip de comportament davant dels sobtats canvis experimentats per la societat civil del moment: l'emprenedor, el prudent, l'oportunista, el vividor, el profètic. Amb la ciutat de Barcelona com a teló de fons, la novel·la ofereix també una ruta literària pel districte financer de Ciutat Vella i pels nous carrers de l'Eixample.

«La pujada»

La novel·la de Narcís Oller es divideix en dues parts. En la primera, «La pujada», molt més extensa, es descriuen els mecanismes a través dels quals Gil Foix s'enriqueix i la transformació a què està subjecta la seva família per poder participar en els actes que la nova situació social exigia. L'autor tradueix en paraules la cultura del luxe i de l'oci que il·lustren les obres seleccionades.

També descriu l'inevitable estiu fora de Barcelona, tant a la rodalia com al Pirineu, on les passejades elegants pel camp i la vila s'alternaven amb els banys marítims o termals. Dins la ciutat, els actes públics, com les estrenes al Liceu, les carreres de cavalls i les regates o els balls de disfresses, complementaven les activitats pròpies de cada gènere: els homes assistien als cafès, mentre que les dones anaven a comprar per adequar la seva llar i la seva imatge a l'última moda. El descans, el joc, la lectura o la contemplació artística eren també un senyal de pertinença de classe. La industrialització, els nous mitjans de transport i el consumisme comportaren l'aparició d'una nova cultura del lleure que s'escola fins a l'actualitat.

Francesc Masriera. *La venedora de moda*, 1894. Fundación María José Jové, A Coruña.

«L'estimbada»

La segona part de *La febre d'or* fou escrita de manera una mica precipitada davant la certesa de la imminent publicació de l'obra de Zola amb una ambientació borsària idèntica. En la novel·la, Oller detalla la previsible fallida econòmica del protagonista, que acaba mentalment trastornat i socialment arraconat. Les escletxes morals del relat literari s'entreveuen també en les obres d'aquesta darrera secció.

Romà Ribera. *L'estirada*, s. d. Col·lecció particular. © Foto Jordi Nieva

La topada casual entre dues realitats socials diferents a la sortida del ball; la relaxació de costums que l'enriquiment sobtat pot comportar, i que s'exemplifica en les trobades amoroses furtives; la desconfiança creixent envers les persones properes, de la família o del servei; i el narcisisme, l'autocomplaença inoperant o la desgana vital són indicis de la desigualtat social existent i dels canvis polítics i les revoltes cíviques que hi haurà a principis del segle xx. La resposta pictòrica a totes aquestes qüestions es troba a partir del

Modernisme. Alguns pintors del darrer quart del vuit-cents apunten, tanmateix, els riscos i les contradiccions individuals de la prosperitat basada en l'avenç tècnic i industrial.

La febre d'or

Escenes de la nova burgesia

Del 6 de maig al 15 d'agost de 2011

CaixaForum Girona

C/ dels Ciutadans, 19
17004 Girona

Horari d'obertura del centre:

De dilluns a dissabte, de 10 a 20 h
Diumenges i festius, d'11 a 14 h

Horari especial de Temps de Flors (del 7 al 15 de maig):

De dilluns a diumenge, de 10 a 20 h

Horari especial de la Nit dels Museus:

Dissabte 14 de maig, de 10 a 0 h

Entrada gratuïta a les exposicions

Servei d'Informació

Obra Social Fundació "la Caixa"
Tel. 902 223 040
De dilluns a diumenge, de 9 a 20 h
www.lacaixa.es/obrasocial

Peu de foto imatge de portada: Romà Ribera. *Sortida del ball*, s. d. Col·lecció Cristóbal Pío. © Foto Jordi Nieva

Més informació:

Departament de Comunicació de l'Obra Social "la Caixa"

Josué García - 934 046 151 / 638 146 330 / jgarcial@fundaciolacaixa.es
Jesús N. Arroyo - 934 046 131 / 629 791 296 / inarroyo@fundaciolacaixa.es
<http://www.lacaixa.es/obrasocial>

Sala de Premsa Multimèdia

<http://premsa.lacaixa.es/obrasocial/>

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

CONFERÈNCIA INAUGURAL

LA FEBRE D'OR. ESCENES DE LA NOVA BURGESIA

A càrrec de Miquel-Àngel Codes, comissari de l'exposició

Dijous 11 de maig, a les 19.30 h

CICLE DE CONFERÈNCIES

L'ÈPOCA DE LA FEBRE D'OR. ART, CULTURA I LITERATURA

En paral·lel a l'exposició *La febre d'or. Escenes de la nova burgesia*, CaixaForum Girona organitza un cicle de conferències a l'entorn de les manifestacions culturals, artístiques i literàries que testimonien l'ascens de la burgesia i la seva consagració com a classe hegemònica en la societat catalana a partir de la dècada del 1870. Es tracta d'una època de canvis importants, presidits per un desig de modernització acomplert amb moltes limitacions i contradiccions.

Coordinador: Enric Cassany, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona

Places limitades / Cal inscripció prèvia al 972 209 836 / Activitat gratuïta

Dilluns 16 de maig, a les 19.30 h

L'època de les novel·les de Narcís Oller i la construcció d'una Catalunya urbana i europea.

Pere Gabriel, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona

Dilluns 23 de maig, a les 19.30 h

Imatgeria de la intimitat: diàleg entre escriptores i artistes

Teresa-M. Sala, professora de la Universitat de Barcelona

Dilluns 30 de maig de 2011, a les 19.30 h

Els diners, en el centre de la novel·la del vuit-cents

Margarida Casacuberta, professora de la Universitat de Girona

VISITES COMENTADES

De maig a juny: dijous i dissabtes, a les 19.00 h

Dissabte 14 de maig, visita extraordinària a les 22.00 h

Juliol i agost: dijous, a les 19.00 h

Places limitades. Màxim 30 persones

VISITES CONCERTADES PER A GRUPS

Inscripció prèvia: 972 209 836

Grup màxim recomanat: 30 persones